

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 коп.

хвалений, але знову стаття 44. (про права президента) видавати під час несприятливості союму розпоряджень (а силою закону) забороняє президенту торкатися ст. 44, а згадується, що „державний бюджет на слідуючий бюджетний рік“. Ті на перший погляд конституційні суперечності у відношенні до терміну сесії в обов'язку союму та президента супроти бюджету, зрозуміли для продовження каденції союму аж до ухвалення бюджетного пропозиції, себто е-вент. навіть до кінця березня (бюджетний рік може бути довільно у-статкований; однак союм мусить бу-ти скликаний у жовтні і має 3 міся-ців на подання бюджету, вкл. в сенатом). Однак при нинішніх со-юмових настроях в проєкт виключено, щоб союм погодився на продовження його сесії. Радше можна при-пустити, що союм, закінчивши такої пропозиції, прийме демонстративно пропозиції бюджет на доб-на-шню протязом кількох засідань і то гру-на такі ставе впродовж „арії“ для розгляду.

На цьому можливість союмових перипетій на виборчій. Залишає-ся ще розв'язання союму з ініціати-ви уряду ще перед можливим на-близшим терміном явного аутару, себто в першій половині серпня н. р. і розписання виборів мстолою при-правленою при виборах до самоу-правних установ: тоді ми мали би вибори можливо вже в вересні н. р.

Очевидно, що справа як розв'язання союму так і виборів вляжеться найтісніше зі справою зміни вибор-ної ординації. Це „огромна історія“ для себе. Вкортоті: Виранді під час останніх нарад конституційної під-комісії був такий випадок, що поль-ські демократичні партії абсентува-лися і дали можливість реакції пе-ревести багаторічній постанові власни-ми II голосами, але потім, на повній конституційній комісії, ці демокра-тичні партії знову з'явилися і оста-точно покинувши до компромісу не ді-шло ані теж взагалі до жадних по-станов комісії у цій справі. Так як ані стоять справа, польська ліні-я іде на зміну ординації в напрям-ку збільшення східних виборчих ок-ругів та допущення союзу міст на ці-лій території республіки; зменшен-ня числа послів лівиця одкидає і ледви чи така „реформа“ перейшла би, в огляді теж на отримання допа-дів (прилюдний жандівський про-тест), що переведення такої операції на тілі меншостей можна би переве-сти лише при такому прику і такій шпоровакрової протестаційній ак-

ції усіх „меншостей“, що це в увазі на позичку і т. п. інші міжнародні державні комбінації не воясім вигід-но... Зате не слід легковажити про-єктів, розроблених у президії ра-ди міністрів. Чуємо, що м. і. в і та-кий проєкт, який передбачує імену-вання урядом певної скількості пос-лів, а саме такий підсоток послів, я-кий припадає на голоси невіддані (себто: голосує нпр. лише 75 прц у-правнених; ріжниця 25 прц зарахо-вується урядом, який вважає, що це голоси людей або політично інди-ферентних або довірливих урядові; таким робом, укупі з послами при-хильних партій, уряд запевнив би собі трітку більшості. Очевидно, що

всюку зміну ординації уряд міг би перевести або 1) дістанити на це у-поваження, якого не має, 2) доро-гою протиконституційною. На пер-ше — в нинішній ситуації, при ви-нішньому довірі до уряду з боку як елліції так соціалістів трудно ра-хувати; щодо другої можливості — хто має силу в руках, той усе пе-ревести може, тим паче, що за наго-ду не трудно.

Таких і тим подібних комбінацій тьма-тьмуша. В часах канікули й посухи на 3-рядовій інформації, не шкідить поінтересуватися інколи і такими міркуваннями.

I. Кедрич.

З побуту на Радянській Україні.

VIII.

Правовисна конференція в Харкові.

Окрім д-ра Євгеніцького, Сімови-ча і мене брало участь в конферен-ції досить значне число галицьких українців. Це ті люди, що на Радян-ській Україні живуть від десятика або й більше літ і тут працюють на науковому чи педагогічному полі. Видно, що вони щиро трудилися і своєю роботою заслужили, коли їх пошановано запрошенням на конфе-ренцію. Дехто начислив між її учас-никами аж 18 галицьких українців. Наскільки подане число було би вірне, то воно становило би ледви четвертину всіх членів конференції. Зверну увагу, що від перших хвиль відколення, галицькі украї-нці йшли за правовисом, уживаним на Великій Україні, від правовису Максимовича в тридцятих роках XIX віку. Кулішевого в шістдесятих ро-ках, а починаючи на академічному правовисі з 1920 р. Під цим оглядом не були вони ані вперті, ані заско-рували, ані ретроградні.

Не спажу, щоб на харківській конференції галичани виступали на-зверх без впливу солідарно, одно-тільки певне, що значна більшість учасників обстоювала цю традицію, яка витворилася в Галичині на пра-вовиснім полі, в школі, публіцисти-ці, періодичних виданнях і науці. А ця традиція в дечому відмінна від-тої, що прийняла на Великій У-країні.

Звідси йшли дрібні суперечки і непорозуміння. Учасник конфе-ренції Андрій Річницький підніс на-віть прилюдно заміт про уступки га-личанам в „Комуніст“ з дня 1. червня. Статтю Річницького перепо-

віло „Діло“ у 127 числі. Автор стат-ті жалувался, що для галичан ане-сено апостроф, ухвалено уживати послідовно в чужоземних словах і (газета, агітація), та рішено чужо-земні слова передавати через по-макчене л (план, лабораторія і т. д.).

З деяких натяків на конференції можна ще було винести враження, будьтоби галицькі українці обсто-ють за свою крайню Ніємонт украї-нської культури.

Щоби покласти кінець цим непо-розумінням, я вважав умісним за-брати голос при кінці конференції та промовив менше-більше такими словами:

„Могло би комусь видаватися на основі деяких слів, що упали на конференції, або на основі статті гром. Річницького, будьтоби поміж нами, галицькими українцями а придніпрцями настало роздван-ня. Такого роздвання я не бачу, а протівно ці слова і заміти гром. Рі-чницького я вважаю великим комплі-ментом для галицьких робітників пера і для їх праці, веденої протя-гом довгих десятиків літ в школі, публіцистиці, науці. Для нас байдуже, чи будемо писати з апострофом, чи без, лабораторія, чи лабораторіа. Це дрібниці, про які не слід спере-чатися. Вони нас певно не роздла-ють. І нехай ніхто з діячів Радян-ської України не побожеться, що ми, галицькі українці, хочемо Ніємонт української культури затримати за собою. Український Ніємонт призна-ємо за Радянською Україною, бо тут українська мова має доступ від най-нищих до найвищих шкіл, бо тут

промовує вишшала Академія наук шляхи для української науки. Се-тут, в тім домі Наркомосу, в якому маємо честь гостити, кущіть шко-ли для українського культурного розвитку. В ім'я культурного єднан-ня приймемо ухвалення на конфе-ренції правовиса і будемо старатися перевести його послів, де тільки са-гає наша сила. Стверджую припа-но, що з конференції виходимо на роздвоєні, а єдині“.

Мої слова прикрили члени кон-ференції ясними оплесками. Ма-в враження, що галицькі українці це-ли себе на конференції гідно. Вио-шу не із слів акад. Кримського, ще адаючи авіт із конференції на по-ному зібранні Академії Наук, ста-вав: „Завдяки високому тактові га-личан, конференція закінчилася як не можна краще“.

Новий правовис не принесе знач-ніших змін. За те можуть бути спо-кійні усі люди, що ним цікавлять-ся. З огляду на те, що в конференції брало участь дуже значне число людей, що матеріал правовисний був невичайно обильний, а деякі рішення западали часами одним, а-бо двома голосами більшості, сум-нівної питання віддало до розгляду державній комісії Наркомосу. 6 ва-дія, що небагом виїде готовий пра-вовисний підручник, який при-мається по всіх областях україн-ських земель в ім'я успішного ро-звитку української культури і тісно-го духового і культурного єднан-ня.

Не треба забувати, що висвіт-ку конференції вичікувано всього в-терпеливо, а головню на Радянській Україні, де підручники для наро-дних шкіл друкуються у мільйонах ек-земплярів. Їх друк нарочно стрим-но до ухвал конференції.

Протязом цілої конференції ви-їла над нами тяжка томляча жара. Вона доходила від 35 до 40 степенів Реоміра. Полавано для охолоди ча-ї із закусками. Та всеж таки пера-тяжко було утримати в рівновазі нерви, хоча кожний із нас, при дрі-бниці питаннях міг вийти на хви-лину поза сая і розпростувати тре-бет. Одиноким незломним під цим оглядом був провідник конференції, комісар нар. освіти Ол. Мико-Скрипник.

Протязом десяти днів тільки дні-ла на пів години кинути конференції, бо мав рівночасно засідання Рад-пародних комісарів. Проводив кон-ференцію енергійно і тільки тому вона закінчилася вдесяти днів. Хо-ча не фільозоф, ком. Скрипник ома-нував матеріал в цілості. Тепері-

Д-р В. Шират.

ДУМА про Самійла Кішку.

(Присвята Дмитрові Богаличу.)

В століття української народної пісні пригадується й та, що пере-довсім почала звертати на себе увагу — українська дума. Добрих сто літ тому назад записана, а що-вно в 1836 р. в варіанті Лукаше-вича надрукована — між знаними досі думами найдовша — дума про Самійла Кішку будила все й най-більше зацікавлення у вчених. Прот-еж не допорнались вони в своїх пошуках до нічого певнішого над те, що сорок літ тому назад міг вказати в „Кіевській Старині“ (1893, кн. VI) Науменко. А вказу-вав він схожість думи про Самійла Кішку зі змістом італійської бро-шури, надрукованої в Римі 1643 р., в котрій розказано, як то один знатний офіцер з польської Укра-їни, Іван Симонович, при допомі-потурчаного ренегата Микули, ома-нував турецьку галеру й визволив з полону 207 своїх товаришів-зем-ляків. Міркуючи, що така подія мусіла статися доволі голосна на-дій Україні хочби наслідком по-варяних оповідань утичків, Наумен-ко прийняв її за основу думи і ав-жав її зложеною не раніше 1643 р., а в іменам історичного Самійла

Кішки званою лиш на основі якихось переказів про його побут у полоні.

Не відкидаючи правдоподібності міркувань Науменка, я при допомі-хочби новіших студій Бекля про психологію народньої поетичної творчості — передовсім у відно-шенні до історичних фактів — міг би без великого труду виправдувати всі ріжниці між італійським оповіданням і українською думою (зміну героя, загадуваних осіб, місцевості і т. ін.), але кінець-кінцем мені все таки трудно булоб прийняти Науменкове пояснювання повстання думи про Самійла Кішку без поважних замі-тів і коректур спертих на інші факти.

Попавши на слід італійської бро-шури з 1643 р. лиш завдяки пере-хованому в „Osolinum“ рукописно-му перекладові її на польську мову (хто зна, чи вірному!), Науменко не знав, що подібна подія з при-близно того самого часу була роз-казана в двох раніших італійських брошурах у зв'язку з Марком Яки-мовським з нашого міста Бару, ко-трій, взятий у турецьку неволю під Цецорою, визволив з неї себе й товаришів-земляків більше-менше таксамо, як Симонович. Обі згадані брошури знані Естрейхером. Одна з них була друкована в Римі 1623 р., друга тамже 1628 р. Наголовок пер-шої: „La conquista della galera di Alessandria nel porto di Metellina col sopra corraggio del Capitano Marko Jakimowski Polacco...“ Наго-

ловок другої брошури: „Relazione della conquista fatta della galera capitana d'Alessandria nel porto di Metellina per opera del capitano Marco Jakimowski...“ Рівночасно з цєю другою брошурою, в році 1628 появилася й польський переклад її в Кракові, занотований также Ес-трейхером: „Opisanie krótkie zdobycia Galery przednieszyszej Aleksan-dryjskiej w porcie Metelliny za spr-awą dzielną y odwagą wielką Kapi-tana Marka Jakymowskiego...“

Марко Якимовський — оповіда-ється в брошурі — здавшись на-поміч Божу й на власну відвагу, змовляється з двома товаришами неволі, Стефаном Шатинським і Іваном Столчином, на велике діло визволення. Використовуючи відпо-відну хвилю, хвилює віддалення частини військової залоги з галери, убиває кошегара й керманіча, здо-буває оружжя й роздає його това-ришам-каторжникам. Потім убиває головного наставника Мустафу, потурнака з Неаполя й кидає його в море, даючи приклад, як това-риші мають поступати собі з інши-ми турецькими поспіаками. Опано-вану невольниками галеру острілю-ють з берега турки і шлють за нею погоню, яку одначе спиняє буря. Полішивши за собою вла-сника галери Расимбека з його дружиною, визволені допливають до Месіни, відтам до Палермо, де пускають на волю в'язнених турків і жінку каді Ісффа, котру Расимбек кіз до Александії. Чотири гарні

християнки, які були при ній, по-брали собі Марко Якимовський і його три товариші за подруж-а, прийнявши в Римі папське благо-словення й аложивши там трофеї побди в дарі папі, кардиналам і ріжним костелам, швидко діста-лися через Краків до своїх рідних сторін.

Такий короткий зміст оповідання-реляції. В цілості тексту передру-ковувати тут не треба, бо його ча-сто друковано по польськи (на А. Grabowski: „Starytynski histo-ryczny polski“, Краків 1840; „Luo-wlanin“ з 1841 р.; K. Milewski: „Pamiętki historyczne krajowe“, Вар-шава 1848; Dr. W. Hahn: „Marek Jakimowski w historii i poezji polskiej“, в „Wiek y Now-ia“ з 1920 р. ч. 574 до 5752). В польській літературі були драматичні й поетичні опра-цьовання цього оповідання. Ес-трейхер згадає надруковану драму Ал. Бонковського (Bibliografia pol-1. 35), а мені знані є поеми Ал. Грози („Marek Jakimowski“ в „Do-datk-y“ до краківського „Czas-y“ з 1857 і в виленським виданні з 1858 р.) та Іпол. Свейковського („Marek Jakimowski“ Париж 1878). Поеми так само скучні, як довгі Свейковський спирає на матері-лах доставлених йому майстром Оди-шинським і письменницею Души-нською. Чи крім італійського опові-дання були між ними й інші, не-відомо.

(Кінець буде.)

— Катастрофи. Минулого тижня
— Кат, дуче за призначено Миссисіп, зму-
нався проти своїх берегів. З гір ула-
вля неможливо піти, чия канія і весла і
бачи все, що надійшло по дорозі. Десь
дистант ріки обривалась, зупині і пласи.

